

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	3	2	4
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	4
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 4th Semester
(2053)

HISTORY (In all Mediums)

Paper : History of The Punjab (1469-1966 A.D.)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt **five** questions in all. Question No. **I** is compulsory.

(2) Attempt **one** question each from Units I to IV.

(3) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

(4) An outline map of undivided Punjab is attached.

I. Attempt any **nine of the following in about **25-30** words each :**

(i) Name the founder of Goindwal city

(ii) Masand system

(iii) Bhai Gurdas

(iv) Miri Piri

- (v) Gurmatta
- (vi) Battle of Jamrud
- (vii) Henry Lawrence
- (viii) Rowlatt Act
- (ix) Ghadar movement
- (x) Jaito Morcha
- (xi) Shuddhi movement
- (xii) Akali Dal
- (xiii) Sachar formula
- (xiv) Naujawan Bharat Sabha
- (xv) Gurudwara Reform Movement. 2×9=18

UNIT-I

- II. Discuss the social and religious aspects of Guru Nanak Dev Ji's teachings. 18
- III. Discuss the causes and importance of the creation of Khalsa. 18

UNIT-II

- IV. Discuss the career and achievements of Banda Bahadur. 18
- V. Describe the significance and salient features of military system of the Dal Khalsa. 18

UNIT-III

- VI. Discuss the educational policy of British in Punjab from 1849 to 1901. 18
- VII. Discuss the history of Namdhari Movement under Baba Ram Singh. 18

UNIT-IV

VIII. Discuss the circumstances that led to the partition of Punjab in 1947. 18

IX. On the outline map of the Punjab show the following places and write explanatory note on any **four** :

Anandpur Sahib, Kartarpur, Lahore, Nankana Sahib and Qadian.

10+8

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) कुल पाँच प्रश्न कीजिए। प्रश्न सं. I अनिवार्य है।
(2) यूनिट I से IV प्रत्येक में से एक प्रश्न करें।
(3) जिन निजी विद्यार्थियों का आंतरिक मूल्यांकन पहले नहीं हुआ है, उनके द्वारा सैद्धान्तिक पेपर में प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के स्थान पर पेपर के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ाया जाएगा।
(4) अविभाजित पंजाब का रूपरेखा मानचित्र संलग्न है।

I. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ प्रश्नों का उत्तर 25-30 शब्दों में दीजिए :—

- (i) गोइंदवाल नगर के संस्थापक का नाम बताइए।
- (ii) मसंद प्रणाली
- (iii) भाई गुरदास
- (iv) मिरी पीरी
- (v) गुरमत्ता
- (vi) जमरूद का युद्ध

- (vii) हेनरी लॉरेंस
- (viii) रोल्ट एक्ट
- (ix) गदर आंदोलन
- (x) जैतो मोर्चा
- (xi) शुद्धि आंदोलन
- (xii) अकाली दल
- (xiii) सच्चर फार्मूला
- (xiv) नौजवान भारत सभा
- (xv) गुरुद्वारा सुधार आंदोलन।

2×9=18

यूनिट-I

- II. गुरु नानक देव जी की शिक्षाओं के सामाजिक और धार्मिक पहलुओं पर चर्चा करें। 18
- III. खालसा की स्थापना के कारणों एवं महत्व की विवेचना कीजिए। 18

यूनिट-II

- IV. बंदा बहादुर की जीवन-यात्रा और उपलब्धियों पर चर्चा करें। 18
- V. दल खालसा की सैन्य प्रणाली के महत्व और मुख्य विशेषताओं का वर्णन करें। 18

यूनिट-III

- VI. 1849 से 1901 तक पंजाब में अंग्रेजों की शिक्षा नीति की विवेचना कीजिए। 18
- VII. बाबा राम सिंह के अधीन नामधारी आंदोलन के इतिहास की चर्चा कीजिए। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਉਨ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ ਜਿਨਕੇ ਕਾਰਣ 1947 ਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਵਿਭਾਜਨ ਹੁਆ। 18

IX. ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਰੂਪਰੇਖਾ ਮਾਨਚਿਤਰ ਪਰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸਥਾਨਾਂ ਕੋ ਦਰਸ਼ਾਇਏ ਔਰ ਕਿਨ੍ਹੀ ਚਾਰ ਪਰ ਵਯਾਖ਼ਾਤਮਕ ਨੋਟ ਲਿਖਿਏ :

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਲਾਹੌਰ, ਨਨਕਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਔਰ ਕਾਦਿਆਂ।

10+8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

(2) ਯੂਨਿਟ-I ਤੋਂ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਅਧਿਕਤਮ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਨੱਥੀ ਹੈ।

I. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(i) ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

(ii) ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

(iii) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ

- (iv) ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ
- (v) ਗੁਰਮੱਤ
- (vi) ਜਮਰੌਦ ਦੀ ਲੜਾਈ
- (vii) ਹੈਨਰੀ ਲਾਰੈਂਸ
- (viii) ਰੋਲਟ ਐਕਟ
- (ix) ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ
- (x) ਜੈਤੋ ਦਾ ਮੋਰਚਾ
- (xi) ਸ਼ੁੱਧੀ ਲਹਿਰ
- (xii) ਅਕਾਲੀ ਦਲ
- (xiii) ਸੱਚਰ ਫਾਰਮੂਲਾ
- (xiv) ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ
- (xv) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ।

2×9=18

ਯੂਨਿਟ-I

- II. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- III. ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਜੀਵਿਕਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- V. ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਫੌਜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

VI. 1849 ਤੋਂ 1901 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

VII. ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ 1947 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ। 18

IX. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਲਾਹੌਰ, ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕਾਦੀਆਂ।

10+8